

BABAY JÓZSEF

POSTALÁDA

(Szatíra)

S z e r e p l ők:

POLGÁRMESTER
POLGÁRMESTERNÉ
NÓRA, a lányuk
HALÁSZ, festőművész
HENRIK, a főispán fia
PATIKUS
MAGDA, a felesége
Dr. GERŐ, a főorvos
MARGIT, a leánya
Dr. TÖRÖK, ügyvéd
VERES, tanár
BAKÓCNÉ
ALIZ, kisasszony
PLÉBÁNOS
RENDŐRKAPITÁNY
SZOBALÁNY (vagy inas)

Történik egy kisvárosban, 1930-ban

(A polgármesterék polgári ízléssel berendezett szalonja. Jobb és baloldalon ajtó. A héttérben az előszobába vezető ajtó. Régimódi plüss-garnitúra. Gipsz-szobrok és pálmák. A jobboldali ajtón belép a polgármester – 55 éves tekintélyes ember. Fekete szalonkabátban van. Egyenesen a baloldali ajtóhoz megy és bekopog.)

- POLGÁRMESTER Halló... Még mindig nem vagytok készen?
- NŐI HANG (Kívülről) Rögtön, szívem.
- POLGÁRMESTER Már nyolc óra. Mindjárt itt lesznek a vendégek. Csak nem fogadhatom őket egyedül.
- POLGÁRMESTERNÉ (Megjelenik az ajtóban, 40 éves elmúlt, de még mindig szép asszony. Finom, de nem divatos estélyi ruha van rajta.) ... Olyan türelmetlen vagy! Tudod, hogy senki sem jön pontosan ...
- POLGÁRMESTER Nóra még nem kész?
- POLGÁRMESTERNÉ Egész nap fáj a feje. Legszívesebben ki sem mozdulna, a vacsora sem...
- POLGÁRMESTER (Ideges mozdulatot tesz)
- POLGÁRMESTERNÉ Tudom... Tudom... Én is mondtam neki, hogy te ragaszkodsz hozzá.
- POLGÁRMESTER Azt hiszitek, hogy én szívesen vacsoráztatom ezeket?
- POLGÁRMESTERNÉ A múltkori választás előtt nem adtunk vacsorát, mégis te lettél a polgármester.
- POLGÁRMESTER Az más! Akkor nem lépett fel komoly ellenjelölt, de most itt van ez az ügyvéd, ez a Török...
- POLGÁRMESTERNÉ Őt azért mégsem kellett volna meghívni!
- POLGÁRMESTER Én szembe merek nézni az ellenfelemmel!
- POLGÁRMESTERNÉ Kellemetlen alak!
- POLGÁRMESTER Fiacskám, a mai estét nem azért rendezzük, hogy kellemes legyen!

NÓRA (Belép a baloldali ajtón. Húsz éves csinos, fiatal lány. Fehér estélyiruhában van.) Ne haragudjatok, hogy késtem, de nagyon fáj a fejem.

POLGÁRMESTER Egyszer van rátok szükségem! Erre neked fáj a fejed! Az anyád pedig előre fölveszi a mártírcot!

SZOBALÁNY (Belép a hátsó ajtón)
A rendőrkapitány úr van itt.

POLGÁRMESTER Ez mindig első, ha inni kell... Kéretem...

SZOBALÁNY (Elmegy.)

POLGÁRMESTER Szedjétek össze magatokat!

RENDŐRKAPITÁNY (Belép.) Kezeiket csókolom. Jóestét kívánok, polgármester úr!

POLGÁRMESTERNÉ (Erőltetett kedvességgel.) Isten hozta!

NÓRA Milyen kedves, hogy maga az első!

POLGÁRMESTER Látszik, hogy a rendőrség precíz és pontos.

RENDŐRKAPITÁNY Őszintén szólva, szándékosan iparkodtam első lenni, Tudniillik egy kis hivatalos jelentenivaló is van.

POLGÁRMESTER Ne mondja! Kirabolták a helyi bankot?

RENDŐRKAPITÁNY Majdnem!

POLGÁRMESTERNÉ Foglaljon helyet!

NÓRA Tessék leülni.

RENDŐRKAPITÁNY Ezer köszönet. (Leül.) Egészen rendkívüli dolog történt ma este... Egy furcsa bűntény...

POLGÁRMESTER Na, ennek örülök! Úgy is mindig panaszkodik, hogy a rendőrségnek nincs semmi érdekes esete...

POLGÁRMESTERNÉ És mi az a bűntény?

RENDŐRKAPITÁNY Őszintén szólva, azt se tudom, hogy bűntény-e, de mindenesetre furcsa.

POLGÁRMESTER Szóval, mi történt?

RENDŐRKAPITÁNY A Főtérről elrabolták a postaládát.

POLGÁRMESTER Elrabolták?

RENDŐRKAPITÁNY Igen A postaláda, mint tudják, a plébános úr kerítésére volt ráerősítve és valaki, egy valaki egyszerűen elvitte.

POLGÁRMESTERNÉ Hallatlan!

POLGÁRMESTER És mikor?

RENDŐRKAPITÁNY Ez az, amit nem tudunk. A postás fél nyolckor ment oda, hogy szokás szerint kiürítse a ládát, de csak hűlt helyét találta.

POLGÁRMESTER Valami éretlen csíny...

RENDŐRKAPITÁNY Valószínű!

POLGÁRMESTER Várjunk csak! Én hat óra után jöttem ki a polgármesteri hivatalból... Akkor még ott volt. Onnan tudom, mert én is bedobtam... (Hirtelen elhallgat és idegesen fel-alá jár.)

POLGÁRMESTERNÉ Mi az?... Mi van veled?

POLGÁRMESTER Semmi... Csak arra gondoltam, hogy... Nevetséges... Egy levelet dobtam be... A bátyámnak írtam... Kellemetlen lenne, ha ez a levél idegen kézbe kerülne.

RENDŐRKAPITÁNY A polgármester úr arra gondol, hogy a postaládát azzal a határozott szándékkal rabolták el, hogy ezt a levelet megkaparintsák?

POLGÁRMESTER Ostobaság! Bocsánat... De kimondhatatlanul kínos volna, ha ez a levél nyilvánosságra kerülne!

RENDŐRKAPITÁNY Értem!

POLGÁRMESTERNÉ Miért? Mi volt abban a levélben?

POLGÁRMESTER Semmi... Semmi különös... De egyesek könnyen félremagyarázhatják... A választásokról írtam a bátyámnak. Bizonyos emberekről, akikről nincsen éppen hízelgő véleményem!

RENDŐRKAPITÁNY Megértem, polgármester úr...

POLGÁRMESTERNÉ Miért kell neked épp most levelezned? Sose szoktál írni neki?!

POLGÁRMESTER Nem gondoltam, hogy idegen kézbe kerülhet!

RENDŐRKAPITÁNY Ez nem valószínű. Biztosan gyerekek követték el a csínyt és eldobták a leveleket.

POLGÁRMESTER Lehet... de mindenesetre nyugtalanító!

POLGÁRMESTERNÉ Fel fogják ellened használni a választás előtt! Ha olyan ez a levél, hogy fel lehet ellened használni...

POLGÁRMESTER Olyan!

POLGÁRMESTERNÉ Akkor nyugodt lehetsz, hogy már az ő kezében van! Én ismerem azt az embert!

RENDŐRKAPITÁNY Asszonyom határozottan gyanakszik valakire?

POLGÁRMESTERNÉ Határozottan!

RENDŐRKAPITÁNY Megkönnyítené a nyomozást, ha ezt az illetőt meg tetszene nevezni.

POLGÁRMESTER (Hirtelen.) Egy szót se! (Észbe kap és így folytatja.) Egy szót sem érdemel...

POLGÁRMESTERNÉ (Elkapva férje tekintetét) Kár idegeskedni!

RENDŐRKAPITÁNY Kérem!... Én mindenesetre megindítom a legszélesebbkörű nyomozást.

POLGÁRMESTER Szeretnék önnel bizalmasabban beszélni, Már úgy értem, hogy minden pillanatban jöhetnek a vendégek! Nem lenne szíves átfáradni velem a dolgozószobámba?

RENDŐRKAPITÁNY (Feláll.) Boldogan!

POLGÁRMESTER Parancsoljon! (Elvezeti a jobboldali ajtón.)

POLGÁRMESTERNÉ (Nórához.)
Mit szólsz ehhez?

NÓRA Nem tudom! Fáj a fejem!

POLGÁRMESTERNÉ Gyanús nekem ez a fejfájás! Hol voltál egész délután?

NÓRA Sétáltam!

POLGÁRMESTERNÉ Mostanában gyakran sétálsz!

NÓRA Gyakran!

POLGÁRMESTERNÉ Miért vagy ilyen rosszkedvű?

NÓRA Mondom, hogy a fejem fáj! Különben sem valami öröm arra gondolni, hogy ezekkel az alakokkal kell töltenem az estét!

POLGÁRMESTERNÉ Neked szerencsére nem kell velük foglalkoznod!
Itt lesz a vőlegényed!

NÓRA (Sóhajt.) A vőlegényem!

POLGÁRMESTERNÉ Mi az? Mit akar ez jelenteni?

SZOBALÁNY (Belép.) A kisasszony vőlegénye...

POLGÁRMESTERNÉ Kéretjük.

SZOBALÁNY (Elmegy.)

POLGÁRMESTERNÉ Miért sóhajtottál az előbb?

NÓRA Könyörgök ne kérdezz semmit!

HENRIK (Be. Elegánsan öltözött, 30 év körüli, kisvárosi aranyifjú. Blazírt, nyegle.) Kezeiket csókolom!

POLGÁRMESTERNÉ Isten hozta!

NÓRA Jónapot!

HENRIK Én érkeztem elsőnek?

POLGÁRMESTERNÉ Ó, nem, a rendőrkapitány úr már itt van! Az urammal tárgyal a dolgozószobában. Hivatalos ügy.

NÓRA (Hűvösen.) Foglaljon helyet!

HENRIK Köszönöm. Még eleget ülök ma este Kik jönnek még? Gondolom, vegyes társaság...

POLGÁRMESTERNÉ (Sóhajt.) Sajnos... De tudja, muszáj, a választás miatt...

HENRIK Nevetséges, hogy az ember pozíciója a polgárság jóindulatától függjön! Phh!

POLGÁRMESTERNÉ Na ja, a maga kedves édesapjának könnyebb a helyzete. A főispánokat az állam nevezi ki... de én azért bízom! Az uramat eddig ötször választották meg – most is be fog jönni!

HENRIK Na, természetesen... bár úgy hallom, hogy ez a Török doktor nagyon erőszakos!... Hogy van, Nóra?

NÓRA Köszönöm, hogy eszébe jutottam. Fáj a fejem.

HENRIK Fiatal lányoknál előfordul... Majd esküvő után megszűnnek a fejfájások. Igaz, asszonyom? (Cinikusan a polgármesternére kacsint, polgármesterné erőltetetten vele nevet.)

SZOBALÁNY (Be.) Gerő főorvos úr van itt, a lányával.

POLGÁRMESTERNÉ Kéretjük őket

SZOBALÁNY (El.)

HENRIK A vén sarlatán. A kutyámat se bíznám rá...

NÓRA De, kérem...

FŐORVOS (belép a lányával. Hatvan éves ember. Margit a lánya 25 éves, érett szépség. Nagyon szomorú.) Kezeiket csókolom! Jóestét!

MARGIT Jóestét! (Általános üdvözlés.)

FŐORVOS Foga van már az időnek!

POLGÁRMESTERNÉ Igen. Tegnap éjjel fagyott!

NÓRA Tessék helyet foglalni!

FŐORVOS (Leülnek) Rövidesen itt a tél.

HENRIK Bizony, ez elkerülhetetlen.

FŐORVOS Hogy vannak?

POLGÁRMESTERNÉ Köszönöm. És maguk, főorvos úr?

FŐORVOS A lányom kicsit betegeskedik az utóbbi időben. Ideges!

POLGÁRMESTERNÉ Látszik is rajta! Olyan sápadt.

HENRIK Bocsánat, benézek egy pillanatra a polgármester úrhoz... (Indul.)

POLGÁRMESTERNÉ Arra kell kérnem, hogy ne zavarja most őket... Valami hivatalos ügy...

FŐORVOS Á, hivatalos ügy? Az bizonyára fontos...

POLGÁRMESTERNÉ Meglehetősen! Ugyanis a főkapitány úr jelentette, hogy elrabolták a főtéri postaládát.

HENRIK Elrabolták?

FŐORVOS Ez kellemetlen!

POLGÁRMESTERNÉ A levelekkel együtt!

HENRIK Fantasztikus!

POLGÁRMESTERNÉ Igen! A rendőrkapitány szerint ilyen érdekes bűnügy még nem fordult elő a városunkban.

HENRIK Romantikusan hangzik, de inkább valami tréfa lesz mint bűnügy. Maga a bádogszekrény nem sokat ér és a benne lévő levelek sem érnek semmit.

POLGÁRMESTERNÉ Azt nem lehet tudni! Hátha bizonyos egyének meg akartak kaparintani bizonyos leveleket, amelyekkel bizonyos személyeket kompromittálni lehet!

HENRIK Kompromittálni? Hogyan?... Ezt nem értem!

POLGÁRMESTERNÉ Pedig egyszerű. Tegyük fel, hogy valaki bedobott egy olyan levelet, amellyel, ha nyilvánosságra kerül, tönkreteszhetik.

MARGIT (Az utolsó mondatokat idegesen figyelte. Most a szívéhez kap.) ... Jaj!
(Elájul)

POLGÁRMESTERNÉ Szent Isten!...

HENRIK Elájult... (Felemeli a földről)

FŐORVOS Margit, az Istenért!

NÓRA A díványra kell fektetni!

HENRIK Igen. Ez lesz a legokosabb. (A díványra fekteti)

FŐORVOS (Föléje hajol.) Margit ... Margitkám!

POLGÁRMESTERNÉ Nem kell megijedni ... Azonnal hozatok egy kis ecetet ... Nóra, légy szíves ...

NÓRA Igen... azonnal! (Indul az ajtó felé.)

SZOBALÁNY (Be.) Dr. Török ügyvéd úr van itt és Bakócné nagyságos asszony.

NÓRA Hozzon egy kis ecetet!

SZOBALÁNY Valami baj van?

POLGÁRMESTERNÉ Semmi... Semmi... már magához is tért...
Kinyitotta a szemét!

FŐORVOS Margit... Margitkám!

MARGIT Istenem... Ne haragudjanak... Hirtelen olyan gyengeség jött
rá. (Föl akar ülni.)

POLGÁRMESTERNÉ Nem... Nem... Csak maradjon egy pár percig
fekve gyermekem.

SZOBALÁNY Hozzam az ecetet?

NÓRA Nem, már nem kell!

SZOBALÁNY És a vendégek, bejöhetnek?

POLGÁRMESTERNÉ Ezek azóta állnak az előszobában? Azonnal küldje
be őket!

SZOBALÁNY (Kisiet.)

FŐORVOS Margitkám, úgy megijesztettél!

MARGIT Semmi az egész, apukám. Már el is múlt.

TÖRÖK (Belép Bakócnéval. Török negyven éves, egyszerűen öltözött
ember. Bakócné közönséges asszony, ízléstelenül öltözködik,
tele van ékszerekkel.) Kezeiket csókolom. Jóestét!

BAKÓCNÉ Jóestét kívánok.

TÖRÖK (Meglátja Margitot.) Csak nincs valami baj?

POLGÁRMESTERNÉ Nem, nem... Isten hozta... A főorvos úr kedves
lánya elszédült egy pillanatra.

BAKÓCNÉ Biztosan vérszegény.

MARGIT (Felül.) Már el is múlt.

POLGÁRMESTERNÉ (Bakócnéhez.) Isten hozta!

BAKÓCNÉ Én is vérszegény voltam fiatal lány koromban. És tudják, hogy
mit csinált velem a nagyanyám? Minden este bevert egy
csomó szeget egy almába. Reggel aztán kihúztuk a szögeket
és én megettem az almát. Ezt kell megpróbálni vele is. Csak

arra vigyázzanak, hogy rozsdás szögeket ne verjenek az almába.

HENRIK A főorvos úr biztosan jobban tudja, hogy mit kell csinálni... Ő orvos...

BAKÓCNÉ A mai orvosok... Nem adok tíz mai orvosért egy jó javasasszonyt...

NÓRA Tessék talán helyet foglalni.

BAKÓCNÉ Köszönöm. (Leülnek.)

TÖRÖK A polgármester úr?

POLGÁRMESTERNÉ Rögtön jön. A rendőrkapitánnyal van egy kis megbeszélése.

HENRIK Izgalmas bűnügy történt városunkban. Elrabolták a postaládát.

TÖRÖK Milyen postaládát?

HENRIK Amelyik a Főtéren volt. Elrabolták a fél város levelezésével együtt. Akik szerelmes leveleket írtak a hölgyek közül, reszkessenek, mert minden titkuk napvilágra kerül!

BAKÓCNÉ Milyen szerencse, hogy az én írásom olvashatatlan!

TÖRÖK (Idegesen.) Hogy-hogy elrabolták? A postaládát? Biztos ez? Nem értem, hogy miért tették volna?

POLGÁRMESTERNÉ Én tudom, hogy miért tették, ügyvéd úr!

TÖRÖK Nos, miért?

POLGÁRMESTERNÉ Valaki meglátta, hogy az uram egy levelet dobott be! Ezt a levelet akarták megkaparintani. A választásnál akarják az uram ellen felhasználni. De tévedtek, mert abban a levélben nincs semmi olyan... Nagyon tévednek.

TÖRÖK Nem értem ezt az egész dolgot. Kinek állna érdekében, hogy a polgármester úr levelét megszerezze?

POLGÁRMESTERNÉ Kinek? Mit tudom én!... Talán olyan embereknek, akik ellene lépnek fel a választáson.

TÖRÖK Remélem, nem énrám tetszik célozni?

POLGÁRMESTERNÉ Én nem célzok senkire! Én csak annyit mondhatok, hogy a rendőrkapitány úr már nyomon van!

TÖRÖK Kérem, ezt a célzást vissza kell utasítanom! Mindenki tudja, hogy becsületes, puritán ember vagyok és elveim valóra váltásával akarom szolgálni polgártársaim érdekeit.

BAKÓCNÉ Brávó!

POLGÁRMESTERNÉ Ne tessék itt programbeszédet mondani, az uram házában. Ez tapintatlanság!

TÖRÖK Bocsánat! Azt hittem, hogy azért hívtak meg, mert megbecsülik bennem a becsületes ellenfelet.

NÓRA Kérem, ügyvéd úr! ... az édesanyám nem úgy gondolta.

TÖRÖK Én nem vagyok gazdag ember, kérem, de a becsületesem...

BAKÓCNÉ Jó, hogy eszembe juttatja, ügyvéd úr! Megkaptam a levelét! Ne csináljon magának gondot a házbérből .ha most nem tud fizetni, nem baj, majd megadja, ha jobban megy magának.

TÖRÖK (Zavartan.) Kérem, asszonyom, ez talán...

BAKÓCNÉ Tudom, mi az, ha valakinek nincsen! Én se baldachinos ágyban jöttem a világra! Mikor szegény uram meghalt, egy kis zöldséges bódéval indultam. Ma, hála Istennek, több adót fizetek, mint amennyi a polgármester úr havi jövedelme! Én nem szégyenlem, hogy szegény voltam. Amim van, azért becsületesen megdolgoztam. Hát csak ne féljen, ügyvéd úr...

TÖRÖK (Zavartan.) Igazán nagyon kedves, de...

BAKÓCNÉ Csak ne hálálkodjék! Amíg én libát eszem és a leányomat intézetben neveltetem, addig senkit nem rúgok ki a házamból az elmaradt lakbér miatt!

POLGÁRMESTERNÉ (Eltereli a témát.) Szép időnk van.

FŐORVOS Igen, ámbár, meglehetősen hideg.

TÖRÖK (A polgármesterné elé lép) Asszonyom, azt hiszem, legokosabb lesz, ha én most elmegyek.

NÓRA Ugyan, ügyvéd úr...
(Elhallgat, mert belép a szobalány.)

SZOBALÁNY A patikus úr van itt a feleségével, meg Aliz kisasszony...
(Ki)

TÖRÖK Mégis csak túlzás feltételezni rólam, hogy postaládákat török fel!

POLGÁRMESTERNÉ Én nem állítottam, hogy feltörte.

HENRIK A postaládákat nem feltörték, hanem elrabolták. (Belépnek a patikusék és Aliz kisasszony. Aliz 30 éves, öregedő, de még csinos lány. Az izgatott hangulatban senki sem veszi észre a belépőket, akik megdöbbenve állnak az ajtóban.)

TÖRÖK Úgy? Szóval akkor azt tetszik állítani, hogy elraboltam a postaládát?

POLGÁRMESTERNÉ Nem. Én csak azt mondtam, hogy a postaládát olyan valaki rabolta el, akinek érdekében állt. Nem tehetek róla, hogy ezt magára vette!

TÖRÖK Nem vettem magamra, mert nem vehetem magamra. Én mögöttem feddhetetlen múlt áll! Rólam nem tud senki inkorrekt dolgokat, mint egyes tisztviselőkről!

POLGÁRMESTERNÉ Az uramra céloz talán?

TÖRÖK (Az ajkába harap és hallgat.)

HENRIK (Gúnyos udvariassággal a patikus felé.) Jóestét kívánok! Parancsoljanak beljebb fáradni!

ALIZ Jóestét!

PATIKUS Talán rosszkor jöttünk?

POLGÁRMESTERNÉ Ó, dehogy! Tessék talán helyet foglalni! (Patikusék leülnek, kínos csend.) ... Az én uramról nem tudhat senki inkorrekt dolgokat.

FŐORVOS Ezt nem is állította senki.

ALIZ Milyen postaládát raboltak el?

POLGÁRMESTERNÉ A Főtéri postaládát.

ALIZ A levelekkel együtt?

HENRIK Természetesen.

FŐORVOS A rendőrség már nyomoz.

MAGDA (Az urára néz.) Rettenetes! (Feláll.)

PATIKUS (Nyel egyet és elhallgat.) Kérem...

HENRIK Akart valamit mondani?

PATIKUS Nem. Semmit... (Leül és megtörli a homlokát.)

POLGÁRMESTERNÉ Akárki követte el, az biztos, hogy fegyház jár érte.

TÖRÖK Igen. Az államvagyon rongálása, a postai szolgálat megzavarása. És többrendbeli levéltitok megsértése. Ezért be fogják csukni.

PATIKUS És ha az illető nem bontotta fel a leveleket?

HENRIK Naiv feltételezés! Tegyük fel, hogy Ön rabol el egy postaládát...

PATIKUS Hogy-hogy? Miért pont én? Kérem, én...

HENRIK Nyugodjék meg! Csak feltételezés. Szóval elrabolja. Miért tenné, ha nem azért, hogy bizonyos leveleket felnyisson és felhasználjon?

PATIKUS Kérem... Tegyük fel, hogy csak egy levelet...

TÖRÖK A büntett szempontjából mellékes, hogy csak egy levelet bont fel, vagy százat.

PATIKUS Köszönöm... (Leül és a homlokát törli.)

SZOBALÁNY A plébános úr van itt és Veres tanár úr.

POLGÁRMESTERNÉ Bocsássa be őket.

SZOBALÁNY (Elmegy)

TÖRÖK Kérem, én szeretnék beszélni a polgármester úrral!

POLGÁRMESTERNÉ Mindjárt jön csak a rendőrkapitány úrral tárgyal a dolgozószobájában.

PATIKUS A rendőrkapitány úrral? (Feláll.)

POLGÁRMESTERNÉ Igen.

PATIKUS Köszönöm. (Leül és a homlokát törli.)

PLÉBÁNOS (Jovális üregúr, belép Veres tanárral együtt. Veres sovány, szemüveges ember. Már nem fiatal.) Jóestét kívánok a kedves társaságnak!

VERES Jóestét! Kezeiket csókolom!

POLGÁRMESTERNÉ Isten hozta plébános úr! Kedves tanár úr, tessék helyet foglalni.

PLÉBÁNOS Hogy vannak? Hogy érzik magukat? (Bakócnéhez) ... Örülök, hogy itt van, kedves gyermekem! Meg akartam köszönni a gyönyörű oltárterítőt.

BAKÓCNÉ Annuska hímezte, a lányom. Valódi aranyszálak vannak benne. Nem sajnáljuk a pénzt.

PLÉBÁNOS Nagyon dicséretes dolog, hogy valaki ezekben a nehéz időkben az Isten házával is törődik.

BAKÓCNÉ Én már ilyen vagyok. Engem megsegített az Isten és hálás vagyok érte! A templomperselybe is mindig pengőt dobok.

PLÉBÁNOS Köszönöm a szegények nevében (Leül melléje.)

POLGÁRMESTERNÉ Nemsokára vacsorázunk, csak az uram befejezi a tárgyalást. (A polgármester megjelenik a jobboldali ajtóban a rendőrkapitánnyal.) ... De már itt is van.

POLGÁRMESTER Jóestét, hölgyeim és uraim! Ne zavartassák magukat. Bocsássanak meg, hogy nem tudtam fogadni önöket, de valami kellemetlen ügy jött közbe.

BAKÓCNÉ Igen, hallottuk, elraborták a főtéri postaládát.

PLÉBÁNOS Csakugyan?

POLGÁRMESTER Igen.

PLÉBÁNOS Hiába, romlanak az erkölcsök!

RENDŐRKAPITÁNY Elnézésüket kell kérnem, hogy nem vehetek részt a mai kedves vacsorán, de nekem haladéktalanul hozzá kell fognom a nyomozáshoz.

POLGÁRMESTERNÉ Nem érne rá vacsora után?

RENDŐRKAPITÁNY Nem! Közben igen fontos nyomok semmisülhetnek meg. Az ilyen bonyolult bűneseteknél rendkívül nagy szerepet játszik a gyorsaság. Kezeiket csókolom. A viszontlátásra!

POLGÁRMESTER A viszontlátásra! Köszönöm, rendőrkapitány úr! (Az ajtóig kíséri, rendőrkapitány el.)

ALIZ Rettenetes!

PLÉBÁNOS Micsoda?

ALIZ Hogy az ember ír egy levelet... bedobja a postaládába... és...
(Elkezd sírni.)

PLÉBÁNOS De kedves Aliz kisasszony...

MARGIT (Hirtelen kitöréssel) Igaza van, rettenetes... Még rágondolni is rettenetes!

FŐORVOS Margitkám, ne izgasd magad!

VERES A mi városunkban még nem fordult elő ilyen!

TÖRÖK Nem, eddig ez nem volt lehetséges!

POLGÁRMESTER Nem tudom, mire céloz az ügyvéd úr, de nem hiszem, hogy az én polgármesterségem alatt annyira romlottak volna a közállapotok, hogy az ilyen megjegyzés indokolt lehetne.

POLGÁRMESTERNÉ Az kiabál, akinek a háza ég!

TÖRÖK Nem akartam ezzel arra célozni...

POLGÁRMESTER És nyugodjék meg az ügyvéd úr, hogy a tettes órákon belül kézre fog kerülni! Az egész rendőrség mozgósítva van, s ha kell, házkutatást foganatosítanak.

PATIKUS (Rémülten) Házkutatásokat?

POLGÁRMESTER Igen.

TÖRÖK Ez ellen tiltakozom, a törvény nevében!

POLGÁRMESTERNÉ Ahá...! Ön tiltakozik...?

TÖRÖK A rendőrség csak bírósági végzés alapján tarthat házkutatásokat.

POLGÁRMESTER Igen, holnap! De akkor már késő lesz!

PLÉBÁNOS Miért lenne késő? Ezt nem értem!

POLGÁRMESTER Mert a tettes avval a nyilvánvaló szándékkal rabolta el a leveleket, hogy azokat felbontsa. Elolvassa és tartalmuk felhasználásával erkölcsileg tönkretegyen bizonyos embereket.

ALIZ (Hisztérikusan felsikolt) Istenem... istenem... (Henrikhez)
Fizesse vissza a pénzt!

HENRIK Milyen pénzt? Megőrült?

ALIZ A levelem... elolvasták...! Tönkre akarnak tenni... Vissza kell tennem a pénzt!

POLGÁRMESTER Miről tetszik beszélni?

ALIZ Nem vagyon bűnös... Azt mondta, hogy megadja... Én bíztam benne...

HENRIK Hallja... most már elég volt... Hallgasson! Micsoda hülyeség ez?

ALIZ Még bánt... Még engem bánt... Feláldoztam érte a becsületemet...

NÓRA Mit jelentsen ez?

HENRIK Semmit... Megbolondult, úgy látszik!

ALIZ Nem! Akkor voltam bolond! Nálam volt a pénz... Én kezeltem...

POLGÁRMESTERNÉ A jótékonyági egyesület pénzéről beszél?

ALIZ Igen. Azt mondta, hogy kölcsön kell neki... visszafizeti... Szerencsétlen nő vagyok... Szerelmet vallott...Megszédültem... Odaadtam neki apránként ... 3600 pengőt...

HENRIK Hazudik!

ALIZ Aztán nem jött többet... Eljegyezte a polgármester lányát... rám se nézett... Elkerült... Hónapokon keresztül nem aludtam! A pénz miatt! Levelet írtam neki... Ma írtam neki... ellopták, végem van... Adja vissza a pénzt... Nem akarok börtönbe jutni... Csaló, hazug... hazug... (Zokog.)

NÓRA (Henrikhez) Mit tud erre válaszolni?

HENRIK Semmit... Nem igaz... És ha kértem volna tőle pénzt, az én magánügyem... Majd megadom!

TÖRÖK Tévedés! Ez nem magánügy! Amint a Jótékonyági Egyesület pénzéről van szó, ez közügy!

HENRIK Magát nem kérdezte senki! Mi köze hozzá?

TÖRÖK ÉN a közérdeket képviselem!

POLGÁRMESTER Fiam, válaszolj nekem őszintén! Igaz, amit ez a hölgy állít?

HENRIK Nem igaz! Kisebb kölcsönöket adott nekem! De semmi esetre sem 3600 pengőt... Még kétezer sem volt... és nekem fogalmam sem volt róla, hogy az Egyesület pénzéből adta.

ALIZ Hát miből adtam volna? A nyomorult fizetésemből? Hisz abból alig tudok megélni!... És nem azt mondta nekem utoljára, hogy majd elintézi, mert az édesanyja az Egyesület elnöknője?

HENRIK Hazudik!... Az anyámat ne keverje bele!

ALIZ Maga hazudik... Akkor is hazudott, mikor azt mondta, hogy szeret... Tönkretett! (Zokog.)

NÓRA (Lehúzza a jeggyűrűjét.) Tessék!
(Henrik kezébe nyomja.) Itt a jeggyűrűje!

HENRIK Nórácska!... Ne üljön fel ilyen dolgoknak... Hallgasson meg!

NÓRA Hagyjon engem békén! (Elmegy a baloldali ajtón át és bevágja maga után az ajtót.)

ALIZ És velem mi lesz?... Ki adja nekem vissza a pénzt?... A becsületemet?

POLGÁRMESTER Ön leghelyesebben teszi, ha most hazamegy.

ALIZ Szóval kidobnak?

POLGÁRMESTER Nem dobjuk ki, de képzelheti, hogy ezek után nem ragaszkodunk görcsösen a társaságához... (Aliz felsír és szó nélkül elrohan.)

BAKÓCNÉ (kárörvendően) Tessék mondani... mikor is lett volna az az esküvő?

POLGÁRMESTER (Visszatérve a témára.) Az ismeretlen tettes békés családok nyugalmát dúlta fel. Ártatlan embereket megalázott. (Az ügyvéd elé) Remélem, megelégszik ennyivel.

TÖRÖK A polgármester úr úgy beszél, mintha meg lenne győződve, hogy a tettes itt van közöttünk.

POLGÁRMESTER Lehet, hogy itt van! De nem cserélnék vele! Ezért súlyosan fog meglakolni.

TÖRÖK Vissza kell utasítanom ezeket a...

POLGÁRMESTER (Szavába vág.) Én nem támadom Önt és Ön mégis védekezik! Nem találja ezt furcsának?

TÖRÖK Nevetséges! Mi okom lett volna nekem, hogy elraboljam azokat a leveleket?...

POLGÁRMESTER Nekem a levelek között volt egy olyan levelem, amely alkalmas, hogy elferdítve... Kompromittálja a választás előtt!

TÖRÖK És mit szól hozzá, ha kijelentem, hogy nekem is van ott egy olyan levelem?

POLGÁRMESTER Ügyvédi fogás! De én, ha megírtam azt a levelet, vállalom érte a következményeket!

PLÉBÁNOS Ha Ön attól fél, hogy ez a levél nyilvánosságra jut, akkor a legjobb, ha maga közli a nyilvánossággal! Ezzel leszereli az ellenségét.

POLGÁRMESTER Kérem, ebben a levélben nem volt semmi olyan... Semmi... A helybeli intelligenciáról írtam... Hogy korlátolt emberek... akik haszonlesésből szavaznak... És miután, miután minden szamarat mégsem dughatok nagy állásba, elégedetlenek voltak velem. Szeretnének egy új embert, akiben kevesebb a lelkiismeret...

PLÉBÁNOS No, látja kérem... Nem is olyan veszélyes a dolog...

VERES Nekem most volna esedékes az igazgatói kinevezésem. Mi az kérem, hogy minden szamarat mégsem dughat nagy állásba?

FŐORVOS Igen! Mi az, hogy minden szamarat... Engem most neveztek ki kórházi főorvossá!

BAKÓCNÉ (Beleszól.)
Kikérem magamnak, hogy a helybeli intelligencia buta. Én fizetem a legtöbb adót!

TÖRÖK És mi az, hogy egy olyan embert szeretnének megválasztani, akinek nincs lelkiismerete?

POLGÁRMESTER (Plébánoshoz) Látja kérem...

POLGÁRMESTERNÉ (Sziszegve.) Beugrassz!

POLGÁRMESTER Olyan mindegy. Holnap úgyis közkézen forognak az összes levelek.

TÖRÖK Honnan tudja ezt olyan biztosan?

POLGÁRMESTER Mert ez így szokott lenni!

TÖRÖK Úgy! Most majd én mondok valami érdekes dolgot! Burkoltan engem vádolnak a postaláda elrablásával! Holott éppen önnek a legnagyobb érdeke, hogy kezébe kerítsen bizonyos leveleket... hogy tönkretegye az ellenfelét! Erre kitalál egy ilyen értelmetlen, ostoba levelet, amely állítólag kompromittálja Ön! De ez nagyon is átlátszó!

POLGÁRMESTER Hogy-hogy átlátszó? Csak nem engem vádol a levelek elrablásával?

TÖRÖK De igen! Most már átlátok a szitán! Ön az én levelemet akarta megszerezni, hogy tönkretegyen vele.

PLÉBÁNOS Uraim, ne vádolják egymást! Ennek nincs semmi értelme!

TÖRÖK Csakhogy Ön csalódik! Evvel a levéllel engem nem lehet tönkretenni! Én puritán ember vagyok! Az én magánéletemben nincs titok! Én minden cselekedetemet meg tudom indokolni. Bátran állok ki a nyilvánosság reflektorfényébe.

BAKÓCNÉ Brávó! és még a mi intelligenciánkat merik butasággal vádolni?

POLGÁRMESTER Nem értem, hogy miről beszél?

TÖRÖK Hölgyeim és uraim! Az Önök megértésére és emberi belátására támaszkodom.

BAKÓCNÉ Arra nyugodtan építhet! Halljuk!

TÖRÖK Önök mindnyájan jól ismerik az én puritán elveimet! Engem a legnemesebb szándékok vezérelnek a polgármesterség elérésére! Azonban a választáshoz pénz is kell!

BAKÓCNÉ Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen!

TÖRÖK Plakátokat kell nyomtatni, gyűléseket kell tartani. Hiszen Önök művelt emberek, Önöknek nem kell ezt bővebben magyaráznom...

FŐORVOS Úgy van!

TÖRÖK Mindenki tudja rólam, hogy a szegények pereit ingyen vezetem. Nem vagyok kíméletlen vagyonszerző! Tehát nincsenek anyagi eszközeim! Kérem Önöket, hogy olyan nagy bűn-e, hogy máshoz fordultam anyagi segítségért?

BAKÓCNÉ Attól függ, hogy kihez fordult?

TÖRÖK Kérem... Önök bizonyára hallották már ezt a nevet: Tétényi Gusztáv! (A név hallatára a társaság felmorajlik: "Az a gazember", "Uzsorás", "vén csaló".)

BAKÓCNÉ Tízezer pengőt csalt ki tőlem!

POLGÁRMESTER Ezer szerencséje, hogy elhagyta a várost, mert előbb-utóbb meglincselték volna!

VERES Ha szabad tudnom ügyvéd úr, milyen kapcsolatban áll Ön ezzel a... khm... személlyel?

TÖRÖK A nagybátyám, de ...
(Általános felhördülés)

POLGÁRMESTERNÉ Áááá! Kibujt a szög a zsákból! Gratulálok! Ezt eddig ügyesen titkolta!

TÖRÖK Kérem, én minden közösséget megtagadok vele!

POLGÁRMESTER Csak éppen leveleket írál neki!

TÖRÖK Hangsúlyozom, hogy eddig semmiféle kapcsolatot nem tartottam vele, csak most...

POLGÁRMESTERNÉ (Gúnyos.) Most, hogy pénzre van szüksége!

TÖRÖK Most, hogy a közérdek úgy kívánja, nem látom be, miért nem használhatnék fel bizonyos összegeket olyan pénzből, amely ... hogy úgy mondjam... eddig helytelen célokat szolgált?

FŐORVOS Mondja csak bátran: uzsorakölcsönöket!

BAKÓCNÉ Az én tízezrem is benne van!

TÖRÖK Éppen azért úgy érzem, hogy félig-meddig jóváteszek valamit, kvázi megtisztítom a pénz egy részét a szennytől, amely hozzá tapad... azáltal, hogy nemes ügy érdekében használom fel!

POLGÁRMESTERNÉ Nemes ügy? Maga nemes ügynek nevezi, hogy a férjemet ki akarja túrni a hivatalából? Pfuj, szégyellje magát!

TÖRÖK Nagyságos asszonyom, én mindig puritán eszközökkel harcoltam...

POLGÁRMESTER Még maga mer puritán eszközökről beszélni?

VERES Példátlan!

BAKÓCNÉ Ha pénzt kér attól az alaktól, akkor cimborálni is kell vele!

POLGÁRMESTER Tétényi "úr" diadalt ülne a város felett! Az édes unokaöccse, mint polgármester! Hallatlan!

FŐORVOS Visszaköltözne a városba!

VERES És nekünk gaszulálni kellene! (Mind felháborodva zúgnak: "Azt már nem, hogyne! Az lenne csak szép!")

TÖRÖK De kérem... Miután a levél úgysem megy el... Én ígérem Önöknek, hogy újabb levelet nem írok,...

VERES Most már késő! Ön elvesztette a közéleti tisztaságát!

TÖRÖK Miért vesztettem volna el?! Nem történt semmi!

FŐORVOS Csak nem gondolja, hogy komolyan pályázhat a polgármesterségre, akinek egy ilyen nagybátyja van?

TÖRÖK Ezt eddig is mindenki tudta a városban.

VERES Igen! De eddig csak pletyka volt! Most maga is elismerte!

TÖRÖK Akkor sem vagyok felelős a nagybátyám tetteiért!

FŐORVOS Dehogynem! Én is felelős vagyok a lányom tetteiért! S a fiúk is felelősek az apákért!

BAKÓCNÉ Hetedízigen!

TÖRÖK És, ha az én nagybátyám megtévedt, én attól nem lehetek korrekt és tisztességes ember?

VERES A mi városunkban nem!

FŐORVOS Úgy van!

TÖRÖK (Dühösen.) Rendben van! (A polgármesterhez.) Igaz, amit a levelében írt! A helybeli intelligencia begyepesedett fejű szamarakból áll!

POLGÁRMESTER Bocsánat, ezt én nem írtam...

TÖRÖK Mindegy! Nekem ez a véleményem!
(Elmegy és bevágja maga után az ajtót.)

FŐORVOS Hallatlan!

VERES Hogy egy ilyen ember miket enged meg magának!

BAKÓCNÉ Ezt nem tűrhetjük!

POLGÁRMESTERNÉ Kérem... Tessék ellenakciót indítani!

VERES Úgy van! Minden tisztességes embernek össze kell fogni az ilyen ember ellen!

PLÉBÁNOS A harag rossz tanácsadó! Az ügyvéd úr megfélekezett magáról! Egy azonban bizonyosnak látszik. Semmi köze a levelek elrablásához. Hiszen akkor nem így viselkedett volna!

POLGÁRMESTER Ez kétségtelen!

HENRIK (Megjelenik az ajtóban, kalapban és kabátban.) Bocsánatot kérek, hogy visszajöttem! A történetek ellenére én a család barátjának érzem magam! Ezért kötelességem, hogy a polgármester úrral közöljek valamit.

POLGÁRMESTER Tessék.

HENRIK (Beljebb jön.) Tudom, hogy ki rabolta el a postaládát! (Általános mozgolódás. A patikus rémülten feláll.)

POLGÁRMESTER Kicsoda?

HENRIK Halász, a festőművész!

POLGÁRMESTER Van erre valami bizonyítéka?

HENRIK Az imént, amikor elmentem innen, a lakása előtt mentem el. A szobájában világos volt. Ott ült az asztalnál és leveleket szortírozott!

PLÉBÁNOS Ez talán mégsem elég arra, hogy valakit ilyen súlyos gyanúval illessenek!

POLGÁRMESTER Mi oka lehetett volna Halásznak?

HENRIK Ezt én tudom legjobban! Emlékeznek még a "Dante a pokolban" című képre?

FŐORVOS Nem.

VERES De igen! Valóságos kultúrbotrány volt!

FŐORVOS Dante a pokolban? Az egy színdarab, vagy egy regény.

POLGÁRMESTER Nem, nem! Tudom, hogy mire gondol! Ez Halász egyik képe volt, ami nagy felháborodást keltett!

PLÉBÁNOS Nagy felháborodást? És én nem is hallottam róla...

HENRIK Majd én elmondom! Ez az alak sohasem tudott érdeklődést kelteni úgynevezett "modern" képei iránt. Senki sem vásárolta a mázolmányait. Ezért ócsárolta folyton a polgárság ízlését.

BAKÓCNÉ Mindig a suszter kirakatában állítja ki a képeit.

HENRIK Úgy van! Egy nap kitette azt a mázolmányt, hogy "Dante a pokolban".

VERES Az elkárhozott lelkek között fel lehetett ismerni a város legderekabb polgárait...

BAKÓCNÉ Engem is odapingált, amint az ördögök pénzt tömnek a számba. Olyan kövér voltam, mint egy disznó!

HENRIK De ez nem elég! Dantenek saját magát festette le és a mellette álló Beatrice Nóra volt, a polgármester úr lánya.

FŐORVOS Most már emlékszem. Csak ez a Dante zavart meg.

VERES A tanári testület feljelentést tett ellene. Ezt az embert mindenre képesnek tartom!

FŐORVOS Biztos, hogy ő csinálta!

BAKÓCNÉ Be kell csukni az ilyen gazembert!

POLGÁRMESTER Majd értesítem a rendőrkapitány urat, hogy azonnal menjen oda!

VERES Úgy van! Le kell tartóztatni rögtön!

BAKÓCNÉ Börtönbe vele!

PLÉBÁNOS Kedves felebarátaim! Álljunk meg egy pillanatra! Ez mind csak feltevés! És feltevések alapján nem szabad senkit sem elítélni!

HENRIK Majd kiderül a házkutatásnál!

PLÉBÁNOS Talán mégsem kellene azonnal rendőrrel... Feltűnő. Ez kényes ügy és simán kell elintézni! Én azt ajánlom, hogy menjen el valaki Halász úráért. Hívjuk ide és próbáljuk békésen elintézni a dolgot!

VERES Ezt nem lehet békésen elintézni!

PLÉBÁNOS Mindent el lehet békésen intézni. És van, amit csak így lehet...

POLGÁRMESTER Én helyeslem a plébános úr javaslatát! Ide kell hívni! Jobb, ha mi kapjuk meg tőle a leveleinket, mint a hivatalos közegek.

HENRIK Rendben van! Akkor majd én elmegyek érte. Ki jön velem az urak közül? Plébános úr?

PLÉBÁNOS Én nagyon szívesen megyek. Legjobb, ha mindjárt a vacsora után indulunk.

HENRIK Nem. Azonnal indulnunk kell!

PLÉBÁNOS Kérem. Akkor legfőljebb majd sietünk vissza. (Kimennek)

MARGIT (Hirtelen felugrik.) Apám, neked is velük kell menned.

FŐORVOS Miért?

MARGIT Mert én kérlek, hogy menj velük!

FŐORVOS Nem értem...

MARGIT Nekem is van egy levelem! Világoskék boríték...

FŐORVOS Majd előkerül a többivel!

MARGIT De én azt akarom, hogy te vedd el tőle, mielőtt másnak a kezébe kerül.

FŐORVOS Olyan fontos ez?

MARGIT Olyan fontos! Hogy más el ne olvassa... Ha nem akarsz menni én magam megyek... (Indul az ajtó felé, de a polgármester visszatartja.)

POLGÁRMESTER Margitka kisasszony, az istenért... Nyugodjék meg...
Minden levelet én fogok átvenni és olvasatlanul fogom jogos tulajdonosának visszaadni!

MARGIT (Kétségbeesetten.) Ezt nem fogja visszaadni...

POLGÁRMESTER Úgy? Talán a fiainak írt?!
(Margit elkezd zokogni.)... Margit kisasszony. Nekünk pár héttel ezelőtt komoly beszélgetésünk volt... És maga megesküdött, hogy a fiainak békét hagy...

MARGIT Békét is akartam neki...

POLGÁRMESTER Én elküldtem a fiamat a fővárosba. Hogy távol legyenek egymástól... Mindkettőjük érdekében tettem... Áldozatokat hoztam érte...

MARGIT (Zokogva.) Én nagyobb áldozatot hoztam!

POLGÁRMESTER Kárpótlást is kapott érte! Mi értelme van tehát, hogy a fiainak leveleket írjal?

MARGIT (Hisztérikusan.) Gyereket várok! (Általános megdöbbenés) Kihez forduljak segítségért? A fia szeret... Én is szeretem a fiát...

POLGÁRMESTER Az az Ön dolga! Én megmondtam előre, hogy ebbe a házasságba sohasem fogok beleegyezni... Én igyekeztem Önt kárpótolni... Én kineveztem az Ön atyját...

MARGIT (Összecsuklik a térde és végigzuhan a földön) Jaj...

FŐORVOS (Hozzárohan) Margit... Margitkám...

POLGÁRMESTERNÉ Istenem... Már másodszor ájul el ma!

BAKÓCNÉ Ez az állapotával jár együtt! (Letérdel melléje.)

FŐORVOS Margitkám...

POLGÁRMESTERNÉ Főorvos úr, talán vigyük át az én szobámba és fektessük le.

BAKÓCNÉ Az lesz a leghelyesebb!

POLGÁRMESTERNÉ Segítsenek, kérem!

(A polgármesterné és a főorvos megfogják Margitot, és Veres segítségével kiviszik a baloldali ajtón át. Veres és a polgármesterné visszajönnek.)

(Kis szünet.)

Sajnos, nincs itthon semmiféle idegcsillapítónk!

MAGDA (Felugrik.)

Lajos azonnal átszalad a patikába. Ugye, szívem?

PATIKUS (Bizonytalan.)

I... Igen... bár, nem tudom...

MAGDA Ez a kötelességed! Én is megyek veled! azonnal jövünk a csillapítóval!

(A vonakodó patikust magával hurcolva el.)

VERES Most már értem, hogy miért Gerő doktort nevezték ki főorvosnak.

POLGÁRMESTER Kérem, tanár úr! Vannak olyan emberi indítékok...

BAKÓCNÉ Családi indítékok!

POLGÁRMESTER Kérem, ne vádaskodjunk!

BAKÓCNÉ Maga mondja, hogy ne vádaskodjunk? Hiszen egész este mást sem csinál a kedves feleségével együtt...

POLGÁRMESTER No de kérem! Ez a hang!

BAKÓCNÉ Először is vendég vagyok...

POLGÁRMESTER Visszaél a vendégjoggal!

BAKÓCNÉ Na és? Ha visszaélt! Nem ez az egyetlen visszaélés a városban!

POLGÁRMESTER Asszonyom, meg kell kérnem...

BAKÓCNÉ Maga csak ne kérjen semmit! Vagy talán ki akar rúgni a házából? Tessék! Én elmehetek! De azt garantálom, hogy akkor a polgármesteri szék gazdát cserél, - még, ha a fél vagyonom rámegy is!

POLGÁRMESTER Nagyságos asszonyom, Ön félreértett! Dehogy is megy el! Mindig szívesen látott vendég nálunk, ugye, szívem?

POLGÁRMESTERNÉ (Vicsorogva) De még mennyire!

POLGÁRMESTER Tudjuk mi azt, hogy Gerő doktor, mint orvos... hm... szóval, hogy vannak nála szakmailag képzettebbek... de hát, ugyebár idős ember, nyugdíjazás előtt áll... Ez olyan szempont, amit messzemenően figyelembe kell vennünk...

BAKÓCNÉ Messzemenően... Ezúttal kissé túl messze ment, polgármester úr! Maga ezzel a kinevezéssel kvázi lelépést fizetett Gerő Margitnak!

VERES Végkielégítés a fia szeretőjének!

POLGÁRMESTER Tanár úr! Kissé durván fogalmaz! Ha jól tudom, maga is tagja annak a bizottságnak, amelyik a főorvost kinevezte. És ha jól tudom, a határozat egyhangú volt!

VERES Én ezeket a körülményeket nem ismertem.

BAKÓCNÉ Ez nem mentség! Tanár úr! Egy városatya tudjon mindenről!

POLGÁRMESTER (Negédes.)
Kár a vitáért, kedves vendégek! Gerő doktor úr maholnap úgyis nyugdíjba megy és az új főorvos kinevezésekor feltétlenül ki fogjuk kérni Bakóc nagyságos asszony véleményét is. Helyes?

BAKÓCNÉ (Hízeleg neki a dolog.) Ezt el is várom!

FESTŐ (Nyomában Henrik és a plébános úr. Be.)

HENRIK Itt vagyunk!

FESTŐ Jóestét!

PLÉBÁNOS (Miután látja, hogy senki sem köszön vissza.) Jóestét kívánok! Fáradjon beljebb, Halász úr! És foglaljon helyet!

FESTŐ (Beljebb jön, de nem ül le.) Köszönöm. Bármilyen megtisztelő meghívás, egy kicsit szokatlan a formája. Ez a két úr úgy jött értem, mintha detektívek volnának.

POLGÁRMESTER (Henrikhez)
Nem közölték Halász úrral, hogy miért kerettem ide?

HENRIK Nem! Úgy gondoltam, jobb, ha Öntől tudja meg.

POLGÁRMESTER Egy-két kérdést szeretnék Önhöz intézni, Halász úr!

FESTŐ Tessék!

POLGÁRMESTER Mit tud Ön a főtéri postaládáról?

FESTŐ Nem sokat. Bádogból van! És pirosra van festve.

POLGÁRMESTER Mikor látta utoljára ezt a postaládát?

FESTŐ Ma.

POLGÁRMESTER És hol látta?

FESTŐ Humoros dolgokat tud kérdezni a polgármester úr! A kávéházban láttam! Ült és teázott!

POLGÁRMESTER Majd rögtön nem lesz kedve tréfálni! Tudja, hogy ezt a postaládát elrabolták?

FESTŐ Tudom.

POLGÁRMESTER Honnan tudja?

FESTŐ Öntől! Most mondta!

VERES Felháborító!

FESTŐ Micsoda?

VERES A cinizmus.

POLGÁRMESTER A postaládát a benne lévő levelekkel együtt rabolták el!

FESTŐ Mindjárt gondoltam.

POLGÁRMESTER Tehát a tettes olyan valaki, aki ezekkel a levelekkel kompromittálni akarja a város lakóit.

FESTŐ Ezt nem értem.

POLGÁRMESTER Az ember egy levélben nyugodtan megírja a legtitkosabb gondolatait, a magánéletének legféltettebb titkait és a legtöbb embert tönkre lehet tenni azzal, ha a levelét a nyilvánosságra hozzák! A tettesnek nyilvánvalóan ez a szándéka!

FESTŐ (Fékeveszetten nevetni kezd.)

VERES Ez mégiscsak hallatlan!

HENRIK Az embernek ökölbe szorul a keze!

POLGÁRMESTER Miért nevet, kérem?

FESTŐ (Nevetve.) Remek! Önök tehát attól félnek, hogy valami tréfás fickó kitergeti magánéletük szennyesét a város piacán.

VERES Ön tréfás fickónak tartja ezt a gazembert?

FESTŐ Sőt! Zseniálisnak!

HENRIK Szóval, magának tetszik?

FESTŐ Nagyon.

POLGÁRMESTER Mindenki tudja, hogy Ön gyűlöli a város polgárságát.

FESTŐ Ez nem igaz! Csak utálok őket.

POLGÁRMESTER Önt a legjobb társaságok nem fogadják be!

FESTŐ Hála Istennek, nem!

VERES Megakadályoztuk, hogy szemérmetlen művészetének piszkos termékeit közszemlére állítsa!

FESTŐ Úgy van!

POLGÁRMESTER Tehát Önnek minden oka megvolt, hogy bosszút álljon a város polgárságán!

FESTŐ Megvolt!

POLGÁRMESTER Szóval Ön rabolta el a postaládát?

FESTŐ Én.

HENRIK Gazember!

VERES Hallatlan...! Még csak nem is tagadja!

FESTŐ Nem tagadom! Maguk nagyon helyes logikával meggyőződtek róla, hogy csak én lehetek a tettes! Hát jó. Kiközösítettek, mint egy bélpoklost! Nos, ez a válaszom. Elraboltam egy postaládát! Felbontogattam sorra a leveleket! Mindent tudok! Mit akarnak még tőlem? Meg akarnak ijeszteni! Nem lehet ám! Kezemben tartom az egész várost! Ha csak mukkanni mernek, mindent kitergetek!

PLÉBÁNOS (Kis szünet után.)
Fiam, a bosszú nemtelen cselekedet. És azt mondja az Írás: "Aki fegyvert ragad, fegyver által vész el!"

FESTŐ Ezt ne nekem mondja főtisztelendő úr! Az ő fejükre olvassa rá: meggyaláztak, megrugdaltak, kiüldöztek!

PLÉBÁNOS A megbocsájtás a legszebb erény!

FESTŐ Miért én bocsássak meg? Ők nem bocsájtották meg nekem, hogy művész voltam és nem hazudtam.

POLGÁRMESTER Szóval Ön nyilvánosságra akarja hozni a leveleket?

FESTŐ Miért ne? Hiszen maguk szeretik a pletykát! Képzeljék el, micsoda csemege lesz ez ennek a városnak! Évekig ezen fognak csámcsogni!

VERES Kérem, én csak egyet kívánok leszögezni: én azokat a fényképeket tisztán művészi szempontból rendeltem! (Mindenki csodálkozva néz rá.) Igen! Az én levelem egyszerű megrendelés. És az a fényképsorozat egy művészi sorozat. Tudniillik nem akarom, hogy félreértsék az intencióimat.

FESTŐ Miféle intencióit?

VERES A művelt emberek előtt nem ismeretlen az a tény, hogy a legnagyobb művészek is foglalkoznak erotikus tárgyú alkotásokkal. Mistrál erotikus költeményei közismertek. A legnagyobb festők is festettek erotikus tartalmú képeket. Az én megrendelésem, bár fényképekre vonatkozik, de művészeti fényképekre ebből a témakörből!

FESTŐ Szóval maga pornográf fényképeket rendelt. Nagyon jó!

VERES Visszautasítom ezt a szót! Mint nőtlen embernek, jogom van bizonyos fokig érdeklődni a művészetek iránt.

FESTŐ Óriási! És maga kifogásolta az én képeimet, hogy megrontják az ifjúságot? Óriási! Postán rendel disznó fényképeket! Egy egész háremet, fényezett papíron!

VERES Visszautasítom ezt a hangot! A fényképeket különben is egy barátom részére rendeltem, aki szintén nőtlen... De érthető okokból nem akarom megnevezni, mert úriember vagyok!

FESTŐ És ilyen úriemberek nevelik az ifjúságot!

HENRIK Most már elég volt! Jó lesz, ha befogja a száját, mert úgy kipofozom innen...

POLGÁRMESTER Kérem... kérem... Csak semmi erőszak... Ezt az ügyet másképp kell elintézni!

VERES Nem is védekezem ilyen vádakkal szemben! Hiszen mindenki ismer...

BAKÓCNÉ Ismerjük...

POLGÁRMESTER Mennyi pénzt kíván Ön ezekért a levelekért?

FESTŐ Egy fillért sem, mert egy millióért sem tudnák tőlem visszavarázsolni!

POLGÁRMESTER Vagy van talán valami más kívánsága?

FESTŐ Csak egy kívánságom van! Ki akarom élvezni ezt a helyzetet. Hogy visszaadhassam a pofonokat.

POLGÁRMESTER Ez az utolsó szava?

FESTŐ Ez!

POLGÁRMESTER Helyes! Rendben van!
(Sarkon fordul és határozott léptekkel elmegy a hátsó ajtón át.)

HENRIK Majd én veszem kezembe a dolgokat! (Fenyegetően a festőhöz lép.)
Visszaadod a leveleket, vagy tönkreverlek...

FESTŐ Hólyag... Hány leveled van, amiért börtönbe kerülnél? Mindent tudok rólad, levelek nélkül is!!!

PLÉBÁNOS Térjenek észre! Nem fogom engedni, hogy keresztény emberek megüssék egymást! Azért adott az Isten értelmet nekünk, hogy ne engedjünk vad ösztöneinknek és ne legyünk hasonlóak az állatokhoz!

FESTŐ Köszönöm, főtisztelendő úr!

HENRIK (Dühösen elsétál.)

PLÉBÁNOS Szeretném, ha meghallgatna és elállna szándékától. Keresztény testvérei nyugalmát és boldogságát akarja feldúlni? (Festő dacosan hallgat.) ... Persze, kényszeríteni nem tudom! (Visszaül a helyére.)

NÓRA (Margitot átölelve, be. Nyomukban Gerő.)

PLÉBÁNOS Jobban van, gyermekem?

MARGIT Köszönöm atyám, valamivel jobban.

HENRIK (Margithoz, Halászra mutatva.)
Tőle kérje a levelét, Margitka!

NÓRA (Most veszi észre Halászt, meglepődik, kezét nyújt.)
Jóestét! Maga, hogy kerül ide?

FESTŐ (Gúnyosan.) A kedves papája meghívott.

NÓRA Nahát, ez meglepetés! Velünk vacsorázik?

FESTŐ Hát... Azt nem hiszem!

HENRIK Nagyon csodálkozom, hogy maga ilyen kedvesen beszélget
ezzel az emberrel!

NÓRA (Fagyosan végigméri.) Én pedig azon csodálkozom, hogy
maga még vissza mert jönni! És különben is, nincs
beleszólása, hogy kivel hogyan beszélek!

HENRIK Vegye tudomásul Nóra, hogy ez az alak rabolta el a
postaládát!

NÓRA Mit beszél?

VERES Mindnyájan tanuk vagyunk rá, hogy bevallotta!

NÓRA (Halászhoz.) Ez igaz?

FESTŐ Nézze, Nóra, ez a díszes társaság úgy begyulladt, hogy öröm
volt vállalni a rablást!

NÓRA Szóval... mégsem maga volt?

FESTŐ Sajnos. De ha tudtam volna, hogy kellemetlen perceket
szerezhetek a város elitjének... (Gúnyos meghajlás.) ...
Habozás nélkül megtettem volna!

HENRIK Hohó, barátom! Már nem táncolhat vissza! Mindent bevallott!

VERES A fülünk hallatára!

FŐORVOS Vállalnia kell a következményeket!

NÓRA (Halászhoz) Én magának hiszek! Bizonyítsa be, hogy ártatlan!
Vagy én bizonyítom be!

FESTŐ Nóra, kérem!...

NÓRA Csak addig hallgatok, amíg magának valami baja nem történik!

POLGÁRMESTERNÉ Mit beszélsz össze-vissza, kislányom?

FESTŐ Legyen esze, Nóra! Ne féljen semmi bajom nem lehet!

RENDŐRKAPITÁNY (Megjelenik a hátsó ajtóban, mögötte a polgármester. Izgatottan besiet és a festő vállára teszi a kezét.)
A törvény nevében letartóztatom!

FESTŐ Ha szabad érdeklődni, mi az a bűncselekmény, amiért letartóztatnak?

RENDŐRKAPITÁNY A postaláda elrablása.

FESTŐ És honnan tudja, hogy én raboltam el?

RENDŐRKAPITÁNY A polgármester úr mondta.

POLGÁRMESTER Miután maga bevallotta!

RENDŐRKAPITÁNY A foglyot most átkísérem a rendőrségre.

NÓRA Apám! Szeretnék beszélni veled!

POLGÁRMESTER Majd később! (A rendőrkapitányhoz.) Szeretném, ha bemennék a dolgozószobámba és ott kezdenék meg a kihallgatást.

RENDŐRKAPITÁNY Ahogy a polgármester úr gondolja. Gyerünk! (Mégfogja a festő karját, elvezeti a jobboldali ajtón át. A polgármester is utánuk meg.)

NÓRA Apám, én szeretnék beszélni veled...

POLGÁRMESTER (Megáll az ajtóban.)
Majd később, gyermekem! Most dolgom van!

NÓRA De ez sürgős... és... életbevágóan fontos... Ez az ember ártatlan...

POLGÁRMESTER Honnan veszed ezt, amikor maga is beismerte, hogy ő a tettes!

NÓRA Mert nem akart engem kompromittálni!

POLGÁRMESTER Téged kompromittálni?...

NÓRA De én hajlandó vagyok bármilyen bíróság előtt esküvel bizonyítani, hogy ártatlan!

NÓRA Te magad állapítottad meg, hogy a rablás délután hat és fél nyolc között történt. Halász úr pedig öttől nyolcig otthon volt!

POLGÁRMESTER Honnan tudod ezt?

NÓRA Mert nála voltam öttől nyolcig! (Általános megdöbbenés.)

POLGÁRMESTER (Megrendülve.) Nála voltál?

NÓRA Igen!

POLGÁRMESTER Ezt tetted? Idáig süllyedtél?... Te... te... te...

NÓRA Apám! Miért kell mindjárt rosszat gondolni? Modellt ültem az egyik képéhez.

POLGÁRMESTER Modell?... Ez az ember gyűlöl engem, gyűlöl az egész várost! És te modellt ülsz neki?

NÓRA Törődöm is én a város véleményével!

HENRIK Maga nem tudja, mit beszél!

POLGÁRMESTER Hát akár modellt ültél neki, akár nem... Erről nem fogsz senkinek beszélni! Megértetted?

NÓRA Főlöszleges beszélnem róla, a kép úgyis ott lesz a tárlaton.

POLGÁRMESTER Hallatlan!

HENRIK Hallatlan!

POLGÁRMESTER Nóra! Takarodj a szobádba!

NÓRA Apa! Érts meg, hogy ez az ember ártatlan!

POLGÁRMESTER Képes vagy hazudni, hogy megmentsd a büntetéstől...

NÓRA Nem hazudtam!

POLGÁRMESTER Mindegy! Egy tanú úgysem elég a bíróságon.

NÓRA Hát akkor majd lesz több tanú!

POLGÁRMESTER Azt mondtam, hogy takarodj a szobádba!

NÓRA (Egy darabig habozik, aztán elmegy a baloldali ajtón.)

PATIKUS (Magdával be.)
Meghoztuk az idegcsillapítót!...

MAGDA Majd én beviszem Margitkának, add csak ide!
 (A másik ajtó felé indul.)

POLGÁRMESTER Egy pillanat, asszonyom!... Adjon nekem is abból a
 csillapítóból egyet... nem, kettőt!

MAGDA Parancsoljon! (Átadja.)

POLGÁRMESTER Köszönöm! (Lenyeli. (Magda el.)
 Most pedig nagyon kérem Önöket, hogy felejtsek el, amit az
 előbb hallottak! Elég csupán nekem a lányom
 megtévelyedése... nem akarom, hogy az egész város tudomást
 szerezzen róla.

VERES Ez csak természetes. Rám számíthat.

HENRIK Én rám is! Én hallgatni fogok! Erre becsületszavamat adom!

PLÉBÁNOS És ha ennek a hallgatásnak az lesz a következménye, hogy
 Halász urat elítélik olyan dologért, amit nem követett el?

POLGÁRMESTER Honnan tudja, hogy nem követte el?

PLÉBÁNOS Ha ugyanis abban az időben Nóra kisasszonnyal modelt
 ültek, az az érzésem...

POLGÁRMESTER Itt az érzések nem számítanak. Itt majd a bíróság dönt a
 tények alapján.

BAKÓCNÉ Ha az én lányom lett volna ott nála, akkor én magam
 követelném tőle, hogy beszéljen és mondja meg az igazat!

PLÉBÁNOS Igaza van; mondjon el mindent, pontosan ahogy történt...

POLGÁRMESTER És Önnek mi a véleménye, gyógyszerész úr?

PATIKUS Nekem?... Nekem nincs véleményem!...

POLGÁRMESTER Már úgy értem... Hallgatni fog?

PATIKUS Nekem muszáj hallgatnom!

POLGÁRMESTER Miért muszáj?

PATIKUS (Kínos zavarban van.)
 Mit mondjak...

TÖRÖK (Megjelenik az ajtóban.)

Jóestét kívánok!...

POLGÁRMESTER Jóestét! Minek köszönhetjük az ismételt szerencsét, ügyvéd úr?

TÖRÖK Kár gúnyolódnia! Hivatalos minőségben jöttem.

POLGÁRMESTER Hivatalos minőségben? Az én házban? Hogy-hogy?

TÖRÖK A kedves lánya telefonált értem, hogy jöjjen ide és vegyem át Halász festőművész úr védelmét, aki a postaláda elrablásával vádolva letartóztatásban van.

POLGÁRMESTER Én nem hatalmaztam fel a lányomat, hogy telefonáljon Önnek!

TÖRÖK Nekem ahhoz semmi közöm! Nekem kötelességem a védelmet átvenni!

POLGÁRMESTER De nem éjnek idején!

TÖRÖK Először is csak tíz óra múlt. Másodszor a lánya hivatott, harmadszor itt lakom a szomszédban és meg is vagyok hívva! Tehát átjöttem... De természetesen ha Ön kiutasít...

POLGÁRMESTER Nem utasítom ki, csak furcsának találok a dolgot.

TÖRÖK Ehhez mindenesetre joga van.

VERES Hallatlan!

RENDŐRKAPITÁNY (Belép a jobboldali ajtón a festővel.)

Kérem, polgármester úr, hiába való minden fáradozásom, a letartóztatott egyénből egy szó vallomást nem lehet kicsikarni. Kénytelen leszek nála házkutatást tartani.

TÖRÖK Ez ellen tiltakozom! Házkutatást csak bírói végzés alapján lehet fogatosítani.

RENDŐRKAPITÁNY Milyen jogon avatkozik Ön a bíróság dolgába?

TÖRÖK Mint Halász úr védőügyvédje!

RENDŐRKAPITÁNY A védőügyvédnek semmi keresnivalója a rendőrségi vizsgálatnál! Tessék a helyiséget elhagyni!

TÖRÖK Ön téved! Ön engem innen nem utasíthat ki! Nem a rendőrség épületében van!

RENDŐRKAPITÁNY Akkor én megyek innen a fogollyal együtt.

POLGÁRMESTER Várjon csak egy pillanatra! Én is szeretnék egy-két kérdést intézni hozzá!

RENDŐRKAPITÁNY Parancsoljon, polgármester úr!

TÖRÖK Tiltakozom!
(A festőhöz.)
Figyelmeztetem, hogy nem tartozik felelni, csak a rendőrségi közegnek és a vizsgálóbíróknak.

FESTŐ De én akarok felelni.

TÖRÖK Az más.

POLGÁRMESTER Fest Ön egy olyan képet, amelyhez a lányom ült modellt?

TÖRÖK A kérdés nem tartozik a tárgyhoz.

FESTŐ Nem festek ilyen képet.

POLGÁRMESTER Az én lányom nem is szokta Önt műtermében meglátogatni?

FESTŐ Nem! Soha!

POLGÁRMESTER Ma sem volt ott?

FESTŐ Természetesen, ma sem.

POLGÁRMESTER A lányom pedig azt állítja, hogy ma délután öttől nyolcig magánál tartózkodott. (A festő hallgat.) ... Értse meg, a lányom azért állítja ezt, hogy magának alibit bizonyítson, mert a postaládát hat és fél nyolc között rabolták el.

TÖRÖK Tiltakozom a kérdés feltevése ellen, mert a vádlott lovagiasságára számít, hogy ne fogadja el egy hölgy áldozatkészségét.

FESTŐ Ma délután öt és nyolc között nem is tartózkodtam otthon.

POLGÁRMESTER Úgy? Akkor a lányom nem lehetett magánál. Tehát azért hazudott, hogy megmentse magát. És miután az előbb már bevallotta, hogy maga követte el a rablást...

TÖRÖK Kényszerhelyzetben cselekedett!

POLGÁRMESTER Honnan tudja, mikor itt sem volt?

TÖRÖK Szabad egy pillanatra négszemközt beszélnem a vádlottal?

RENDŐRKAPITÁNY Nem szabad!

TÖRÖK Ez jogtiprás!

FESTŐ Felesleges ez a komédia! Nincs szükségem védőügyvédre...
És hagyjanak békében...

POLGÁRMESTER Én csak azt akartam leszögezni... És le is szögeztem itt,
tanúk előtt... Halász úr maga állította, hogy öt és nyolc között
nem tartózkodott otthon. Tehát a lányom semmi esetre sem
lehetett nála. Sem azért, hogy modellt üljön, sem más célból.

TÖRÖK Bocsánat, egy pillanatra...

POLGÁRMESTER Ezt nekem meg kellett itt állapítanom a lányom jóhíre
érdekében!

TÖRÖK Rendben van!... Beleegyezem a házkutatás megtartásába.

RENDŐRKAPITÁNY Mit akadékoskodik folyton?

TÖRÖK Az előbb maga akart házkutatást tartani.

RENDŐRKAPITÁNY De most nem akarok!

TÖRÖK Ragaszkodom a házkutatás megtartásához!

RENDŐRKAPITÁNY Maga nem fog nekem dirigálni!

FESTŐ Nem értem, mit akar evvel a házkutatással?

TÖRÖK Meg akarom állapítani, hogy a műteremben igenis ott van az a
kép, amelyhez Nóra kisasszony modellt ül.

POLGÁRMESTER Tiltakozom az ilyen feltevések ellen!

TÖRÖK Hiába tiltakozik, a házkutatást úgyis meg fogják tartani,
mindegy, hogy ma, vagy holnap!

RENDŐRKAPITÁNY Úgy van!

TÖRÖK Rendben van! De hiába próbálják azt a képet eltüntetni!

RENDŐRKAPITÁNY Tiltakozom az ilyen gyanúsítás ellen!

TÖRÖK Hiába próbálkoznak félrevezetni az igazságszolgáltatást, mert
NÓRA kisasszony a tárgyaláson eskü alatt fogja vallani, hogy
a kérdéses időben ott volt Halász úrnál!

FESTŐ Erre nem fog sor kerülni! Nincs szükségem védőtanúkra, mert én bevallom, hogy én raboltam el a postaládát!

POLGÁRMESTER Ez mindenesetre szép Öntől, hogy bevallja...

TÖRÖK Hol vannak a levelek?

FESTŐ Elégettem őket!

TÖRÖK És a postaládát is elégette?

FESTŐ Azt eldobtam!

TÖRÖK Hol?

FESTŐ Hagyjon engem békében!

TÖRÖK Maga szerencsétlen... Erőszakkal börtönbe akar kerülni?

FESTŐ Vessünk ennek már véget!

POLGÁRMESTER Úgy van! Rendőrkapitány úr, kísérje be a rendőrségre Halász urat. Majd később telefonálok.

RENDŐRKAPITÁNY Gyerünk! (Mégfogja Halász karját.)

TÖRÖK Gondolja meg... Fegyházat kap ezért.

PATIKUSNÉ Szörnyű!

PATIKUS (Meg van ijedve.)
Megálljanak!... Csak egy pillanatra... Illetve...

POLGÁRMESTER Mit akar mondani?...

PATIKUS Semmit...

MAGDA Lajos...

PATIKUS ... Várjanak... Hagyjanak gondolkodni...

POLGÁRMESTER Olyan fontos, ez?

PATIKUS Nagyon fontos... Én tudom, hogy hol vannak a levelek... És a postaláda...

POLGÁRMESTER És ezt csak most mondja?

PATIKUS Mert nem voltam benn biztos, hogy...

RENDŐRKAPITÁNY Szóval, nem tudja biztosan?

PATIKUS De azt biztosan tudom, hogy hol vannak... csak...

POLGÁRMESTER Akkor miért nem mondja már?... Mire vár?...

PATIKUS Megmondom rögtön, csak... Azt szeretném, ha az illetőnek nem lenne baja.

POLGÁRMESTER Milyen illetőnek?

PATIKUS Akinek a hibája folytán... a falról elkerült a postaláda.

HENRIK De választékosan fejezi ki a rablást.

POLGÁRMESTER Szóval Ön büntetlenséget szeretne biztosítani a tettesnek?

PATIKUS Igen! Szeretném...

POLGÁRMESTER Ez nem fog menni!

PATIKUS Nem?

RENDŐRKAPITÁNY Miért? Kije magának a tettes? Közel áll magához?

PATIKUS Közel... És tudom, hogy nem rossz szándékból tette...

VERES Hogy lehet jószándékból postaládát rabolni?

PATIKUS Lehet!

RENDŐRKAPITÁNY Ne kerteljünk annyit! Hol vannak a levelek?

PATIKUS De bízhatok az Önök jóindulatában?

POLGÁRMESTER Bízhat!

PATIKUS A levelek az én lakásomon vannak, a postaládjával együtt. (Általános megdöbbenés.)

RENDŐRKAPITÁNY A maga lakásán? És hogy kerültek oda?

PATIKUS Tudniillik nem akarom, hogy ártatlan ember kerüljön bajba...

RENDŐRKAPITÁNY Most ne erről beszéljen! Hogy kerültek oda a levelek?

PATIKUS Tudniillik úgy volt az, hogy egy levelet dobtunk a postaládjába.

RENDŐRKAPITÁNY Mi az, hogy dobtunk? Maga és még kicsoda?

PATIKUS Én és a felségem!...

RENDŐRKAPITÁNY Folytassa!

PATIKUS És akkor vissza akartam venni azt a levelet a postaládából...
Bizonyos okból... És akkor a postaláda leesett a kerítésről...

RENDŐRKAPITÁNY Várjunk csak! ... Álljunk meg egy pillanatra! Mi
az, hogy a postaláda leesett a kerítésről? Miről?

PATIKUS Elmondom elejétől kezdve, hogy megértsék... Este korábban
jöttem haza a patikából...

RENDŐRKAPITÁNY Nem... nem... Maradjunk csak a postaládánál...
Mitől esett le a postaláda?

PATIKUS (Csendesen) Lefeszítettem...

RENDŐRKAPITÁNY Úgy?! Az egész más!

VERES Hallatlan!

POLGÁRMESTER Maga feszítette le?

PATIKUS Igen... Féltékenységből... A feleségem bedobott egy levelet és
tudni akartam, hogy mit írt...

RENDŐRKAPITÁNY Szóval lefeszítette a postaládát?... aztán mi
történt?

PATIKUS Elolvastam a feleségem levelét és láttam, hogy alaptalanul
gyanúsítottam...

RENDŐRKAPITÁNY Ne erről beszéljen, hanem a postaládáról!

PATIKUS Ezt is meg kellett mondanom, mert nekem fontos!

POLGÁRMESTER Arra válaszoljon, hogy mit csinált a többi levéllel?

PATIKUS Semmit... Ott vannak érintetlenül...

POLGÁRMESTER Fel sem bontotta őket?

PATIKUS Mit tetszik képzelni rólam?... Úriember nem olvassa el
másnak a levelét.

POLGÁRMESTER Hallja! Maga itt volt egész este... Hallotta, hogy itt miről
volt szó... Láta, hogy mit kínlódunk... hogy mennyi baj volt
ezek miatt a levelek miatt. És maga nem szólt egy szót sem!

PATIKUS Kérem, most először követtem el ilyen dolgot... Én nem
tudom, hogy mit kell csinálnom!

HENRIK Nem tudta... És hagyta, hogy én emiatt szakítsak a menyasszonyommal?

TÖRÖK Maga miatt vesztettem el a választóimat!

VERES Tönkre tette a jóhíretem!

POLGÁRMESTER Micsoda szerencsétlenséget zúdított a fejemre!

BAKÓCNÉ Az egész városra...

PATIKUS Bocsássanak meg...

POLGÁRMESTER Erre nincs bocsánat.

HENRIK Ez a legnagyobb szemtelenség.

VERES Ezért lakolnia kell!

BAKÓCNÉ Fegyházban a helye!

RENDŐRKAPITÁNY Oda is kerül, legyenek nyugodtak!

PATIKUS (Rémülten.) Tönkre akarnak tenni?

HENRIK Maga is tönkretett minket!

PATIKUS Azt mondták, hogy bízhatom a jóindulatukban.

FESTŐ Most legalább látja, hogy mennyire bízhat benne!

VERES Maga aztán igazán ne tegyen megjegyzéseket!

FESTŐ Miért? Az én ártatlanságom beigazolódott! Remélem, hogy ezek után elmehetek?

RENDŐRKAPITÁNY Igen! Maga szabad! (A patikus felé.) De magát kénytelen leszek letartóztatni.

MAGDA Lajos... Lajos...

PLÉBÁNOS Bocsássanak meg... mielőtt bármit is tennék, hallgassanak meg engem. A gyógyszerész úrról mindenki tudja, hogy jó keresztény. A leveleket fel sem bontotta... Érintetlenül fogja visszaszolgáltatni!

PATIKUS Bármely pillanatban!

PLÉBÁNOS Nem szolgált rá, hogy gonosztevéként kezeljük!

VERES De rettenetes helyzetbe hozott mindnyájunkat.

HENRIK Úgy van!

POLGÁRMESTER A tisztelendő úr könnyen beszél! A tisztelendő úrról nem derült kis semmi!

HENRIK (Ironikusan.) Úgy látszik, éppen ma nem dobott be levelet a postaládába!

PLÉBÁNOS Emberek vagyunk, mindnyájan megtévedhetünk!

HENRIK Ámen!

PLÉBÁNOS Bocsássák meg mások bűneit, hogy saját bűnük is megbocsáttassék...

PATIKUS Úgy van!

POLGÁRMESTER Maga csak ne helyeseljen! Maga keverte az egészet!

VERES Kompromittáltatta a város vezető egyéniségeit!

FESTŐ (Gúnyosan.) A társadalom színe-javát!

HENRIK Ne csúfolódjon itt! Örüljön, hogy megúsza!

FESTŐ Annak örülök, fiatalember, hogy maguk nem úszták meg! Nincs az igen tisztelt rendőrkapitány úrnak... (Gúnyos meghajlás.)... az a harmadfokú vallatási módszere, amelyik ilyen eredményt hozott volna! Gratulálok, gyógyszerész úr!

POLGÁRMESTERNÉ (Férjéhez)
Sándor, kérlek, ne törd itt tovább!

NÓRA (Visszajön és megáll az ajtóban.)

FESTŐ Nyugodjék meg, nem veszem igénybe tovább a türelmüket. (Az ajtóból visszafordul.) További jó szórakozást kívánok! (Röviden biccent Nóra felé, majd a többiek felé is és elsiet.)

HENRIK (Rövid, kínos szünet után.)
Kérem, Nóra... Én, hogy úgy mondjam... a törtétek ellenére is kész vagyok... Utóvégre társadalmi helyzetünk is megköveteli, hogy felülemelkedjünk... (Kezet csókol Nórának. Polgármesterné elérékenyülten homlokra csókolja.)

POLGÁRMESTER (Nyomatékos eréllyel.)
Fiam, légy szíves... nézz utána a szakácsnőnél, hogy áll a vacsora?

POLGÁRMESTERNÉ (Engedelmes alázattal, hüppögve el.)

POLGÁRMESTER (Ismét a helyzet magaslatán.)
 Elnézést kérek ezért a kellemetlen családi közjátékért. Sajnos, a mai este mindegyikünk számára bővelkedett kellemetlen meglepetésekben!

BAKÓCNÉ Az én nevemben ne tessék beszélni!

TÖRÖK (Mehajol.)
 Tiszteletet a kivételnek!

POLGÁRMESTER Bakócné asszony diszkréciójában száz-százalékig megbízunk! Róla köztudomású, hogy a legmesszebbmenően titoktartó!

TÖRÖK Ez köztudomású!

POLGÁRMESTER (Szónokol.)
 Közéletünk tisztasága, városunk híre megkívánja, hogy a ma történtek ne kerüljenek házam kapuján kívül!

MIND "Úgy van! helyes! Természetesen! Ez a legfontosabb! Igyekezzünk egymást megérteni, mint jó keresztények!"

VERES Éljen! Éljen! Felejtsünk el minden kellemetlenséget!

TÖRÖK Első a köz érdeke!

MIND (Tapsolva.) Éljen!

POLGÁRMESTERNÉ (Szemeit törölgetve, nyomában inas tálcával, italokat hoz be.)
 Azonnal tálaljuk a vacsorát! Parancsoljanak, egy kis apéritif-et!

PLÉBÁNOS Koccintsunk arra, hogy a sötét felhők elvonultak a fejünk felől, újra süt a nap és szívünkben kinyíltak a hit, remény és szeretet virágai!

MIND Éljen!

Poharat vesznek el a tálcáról. Polgármester Törökkel, polgármesterné Veressel, Bakócné Gerővel, patikus rendőrkapitánnyal, patikusné és Margit a plébánossal, Nóra Henrikkel koccint. És ebben a pózban megmerevednek mint egy panoptikum figurái.

F ü g g ö n y

RENDEZŐI UTÓSZÓ

A Postaláda: satíra; sietve tegyük hozzá – nyílt, leleplező satíra. Színházi izgalmat kendőzetlen előadásmódjával érhetünk el, megmutatva a szereplők polgári neveltetésének repedéseit; egyikőjüknek sem kell sok hozzá, hogy partnere arcába vágja – mondandóját. E leplezetlenség, illetve az erre való készség a satirikus ostobaság szférájába emeli a játékot, s nekünk ezt vállalnunk kell. A városka valójában *egy* szalonra szűkül le, ahová csak azért igyekeznek az *elit* képviselői, hogy minél jobban kiadják, ami a begyükben van. A *Postaláda* halmoz: mindnyájuknak van vaj a fején és egymás viselt dolgait is számon tartják: a halmozást egyre gyorsulóbb ütemű és egyre alaposabb beolvasások teremtik meg.

Szereplőink polgárian csiszolt nyelvezete mintegy külső palástja a játék bárdolatlan testének, gondoljuk meg, a Polgármesterné, választási harc kellős közepén hogyan támad rá férje riválisára és az ellenjelölt, milyen indulattal vág vissza. A játékot hevület, viszketegség űzi fordulatról fordulatra, s ezért helyesnek látszik rendezésünkben bizonyos marionettes könnyedséggel ellenpontoszni: mutassuk meg a satíra szerkezetét. Hogyan?

Az egy színhely alkalmat ad arra, hogy a gépezet azonosságait jól kijátsszuk: mintegy tucatnyi szereplő lép fel egymásután, már belépésük is satirikus, minden azonosság és árnyalatnyi eltérés – gépivé teszi őket. Továbbá: a darab legfontosabb fordulata (vagyishogy a postaládát ellopták) hasonlóképp reagálnak. A színpadi hangsúlyok szinte forogva haladnak előre: 1. amíg a hírt megértik, 2. árulkodó gesztusaik, 3. terepszemle: a többiek mit figyeltek ki, 4. az alkalmas pillanat megragadása: mikor muszáj és lehet beismerő vallomást tenni.

E fázisok minden szereplőre érvényesek és mint valami kánonban, egyidejűleg is hatnak. Ezért a tucatnyi szereplő mozgatása bizonyos zenei, áttekinthető koreográfiát követel, nehogy összerosódjanak a mozgások. Ebben segítségünkre van a hatalmi hierarchia is, mindaz, ami a polgármesterrel és a „csúccsal” történik nagyobb jelentőségű, mint ami a beosztottakkal. Ilyenkor az egész színpad egy irány felé mozog, egyfelé figyel.

A színpadi gépezet megállíthatatlanul halad előre addig a pontig, amikor előállítják Halászt, a festőt. Lévén, hogy ő másfajta ember és kívül áll a gépezeten, és tőle „valóban” tartaniok kell, a közhangulat egységes, ellenséges lesz, majdhogynem fenyegető: a kis marionett bábuk könnyen gyilkosságig

merészkedhetnek. Ekkor lép fel a szatíra ellencselekvésének gépezete: a plébános személyében. Ó a megegyezést, a polgári masinában a kenőolajat jelképezi. És a szatíra mindenkori törvénye, hogy a felkavart indulatok polgári masinája enged a békéltetőknek, szívesen hajlik az egyeztető erők felé. Így a *Postaláda* cselekvő mozgása is fokozatosan lassul le, míg azután a Patikus elkésett vallomása magát a konfliktust is kioltja. Az „ügy” legkényelmetlenebb fázisa: a megbékélés, hiszen más dolog tudni, hogy becsstelenség, megvesztegethetők, képmutatók és gyengék vagyunk, s más dolog nyilvánosan megvallanunk. Az együttlét kényszere azonban mindennél erősebb: a szatíra szereplői is beletalálnak ünnepi hangulatukba...

A szereplők külön jellemzését természetesen rendeljük alá a gépezet mozgásának, különben is karakterüket leginkább az jellemzi, hogy milyen szálakon kötődnek a hatalomhoz. Ennek a karakternek szatirikus igazsága a lelepleződés *módjában* rejlik: a fiatal nőt az illetéktelen szerelem kinyilvánítása, az öregedő férjeket a féltékenység, a pénz embereit az üzlet, az adminisztráció figuráit a piszkos közélet stb. megvallása határozza meg.

A festő erejéből sem telik többre egy tehetetlen ordító kacajnál: nem elég meglátni! ... az ő nagy tétje az lett volna, ha valóban ő lopja el a postaládát.

Bakócnét, a legfőbb hatalom birtokosát érintetlenül hagyja a szatíra gépezete, ő rajta nincs is mit leleplezni. Ő, pénze brutális jelenlétével – azonos.

Színpadképünk, lévén, hogy színészekkel van megtöltve, s lehetőségek adta határig legyen tágas, levegős. Semmi szükségünk nincs túl sok bútorra, kellékre. A játékteret úgy szerkesszük meg: a főbejárati ajtó legyen a leghangsúlyosabb. A kerevetek, ülőbútorok tegyék lehetővé új- és új csoportozatok kialakítását is.

A bevezetőnkben említett nyílt játéktípus megköveteli, hogy színpadi félrék helyett, minél többször keressük a kapcsolatot a nézővel színészeink ne féljenek gesztusaikat, vallomásaikat közvetlenül is „közölni”, kijátszani.

Végül: a jelmezek és maszkok. Néhány harmincas évekbeli ruhajelzés már hitelesíti a kort, s ennél többre nincs szükség. A maszkok köznapiak legyenek, hiszen ez a „panoptikum” még nem oly távoli, s nem is rendkívüli figurák vására. Tucatfigurák egyszerű leleplezését játsszuk el tisztán, értelmesen. Inkább egy-egy gesztus, jellemző hanghordozás jellemezze hőseinket, bár ezt: azonos helyzetekben – át is vehetik egymástól.

D. F.

Forrás:

Színjászók Kiskönyvtára 128. sz. Népművelési és Propaganda Iroda Budapest, 1970. Árnyékvilág. Négy magyar egyfelvonásos.
Babay József: Postaláda (Szatíra) 53-96. old.